

הקדמה

מה אשיב ליי כל תגמולוהי עלי, יום הגיע ואחל הקדמה
 אכתוב דברי נפשי יהבית
 כתובה על ספר עב הענון.

יתברך שמך לעולם ועד מלכי, כי היית משגב לי ומנוס ביום צר לי, אלהים למדתני
 מנעורי, משחר תרתי אודותיך אלהי, ומעודי קויתך, ובצר לי קראתיך, בְּדָמֵי עַמְדַּתִּי
 על דעתי, ויי יאספני. אִיֶּפֶה עַת קְרָאתִי, והנה נצבת לְקְרָאתִי, במסכתות בני חפש
 ומצא, מתוק הוא דְּבַשִּׁי מכל אשר בנמצא, ואף אם במחשכים הנך, הרי אור אין
 סוף חבוי בקרבך, ואף באורים אנכי סובבך, תמים תהיה עם יי אלהיך, לבל ירוץ לבך
 במעלות, טרם הרגעת המדות, שכן אל"ף בי"ת בתורה שווים, ליחידי מעשה מרכבה
 דורשים, למרבה המשרה על שכמו, והממעט, ובלבד שיכוון את לבו.

ואמנם, מעודי חזיתי וחוויתי חסדך הטוב אבי, בקרב עלי מרעים לאכל את בשרי
 צרי ואיבי מרחם אמי, ועדיין חילם ותוקפם מני הרף לא ירפו, וקר וחם וקיץ וחרף ויום
 ולילה לא ישבתו.

לכן יצאתי מגדרי להשיב מלחמה שערה! ואף כי כשל בעוני כחי, ולבי סחרחר
 בקרבי, אמרתי כל עוד נפשי בי אפול בתחנוני, כי אתה תקוטי אדני יי מבטחי מנעורי.
 אנה אבי, ככלות כחי אל תעזבני.

שכן מדילי, אין חכמה ואין תבונה ואין עצה כדי הינצל, כי הוא בְּקָרֵב מלחמתו ינהל,
 ללול בלבוש עור הגדל מעודי עולל, ולו יכול אוכל רק בעזרת האל, כמובא בגמ' (בבלי
 קידושין ל:): ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אין יכול לו.

ולכן, **כי לא בקשתי אבטח וחרבי לא תושיעני**. כי תושייתי ממדבר מתנה, חמדה גנוזה אשר איתה נִמְכַרְתָּ, מֶלֶךְ אֲסוּר בְּרֵהִטִים, שהם שיקתות המים (תנחומא (בובר) תצוה ב, וזוהר חדש (תיקונים) כרך ב פד, ב), עמלה של תורה! כי שם אמצא מרגוע לנפשי, כי היא לבדה תקוותי, אולי אזכה אם בה אתפתח, בנחלת ה' להסתפח.

ואף שזאת בוודאות ידעתי מיעוט ערכי! והרי די חלקי והותר בזכות להצטופף במקום שישנם אנשים בבית המדרש. ואולם אין הביישן למד, ולכן העזתי להציג את פרי עמלי **בקהל רב בעם עצום**. ואמנם, פני בקרקע אקבע, כדי זכור רימה ותולעה, אולם אמר לבי לא עת החשות, מנוע שפתי הרוחשות.

ועל כן שמתני נפשי בכפי, ואמרתי עדיין היא תקוותי, שאם הטרחתי בדברים, אמנם אבוש, אבל מחילה מראש אדרוש, כי אמרתי שמא תועלת יש באלה הדברים, להאהיב התורה בקרב קהל עדת קדושים.

ה' **שמרני כאישון בת עין**, הנני בטל במציאותך אשר היא אֵין [נעלמת], ואמנם פחד ורעד יאחזני, שהרי מעפר הוא יסודי, כי יגורתי שמא אבוש, בסוד ישרים ועדה לדרוש, והיאך אחז ספר עב בידי, ומי הוא אשר יערב לי, כי לא אגלה במעלות על מזבחי, בושתי וחרפתי בקרב עמי, הרי יצרי צוררי טרם סר מני, אולם **אתה יי לבדך תקוותי**, כי הריני בחבלי עבותות אהבה בתורה קשור, ועפר חכמים מצחי עטור, השותה בצמא על פי התורה יורו, ועל המשפט אשר יאמרו, ולכן אחי העתירו בעדי, שאזכה להיות ראוי לחיבורי, כי שמא נכנסתי לפנים ממחיצתי, וה' הטוב יכפר בעדי.

וזאת חשוב לי מאוד להדגיש! כי אף שהקדשתי רבות בדרישה וחקירה, והתפללתי שאזכה לכוון לאמתה של תורה, נראה שנמצא בחיבור זה לא מעט חידושים, להם השתדלתי מאוד להביא סימוכין, אך פעמים שמא אינם די חזקים, כי לא שמעתם אוזני מפי חכמים, ולא ראיתם כמסמרות נטועים, שהרי גימטריה יש הסוברים, שרק מה שבקבלה מדורי דורים, וכן הוא בשאר הרמזים, זאת ידע לבדו רק חכם הרזים.

ולכן, כאשר יופיעו בחיבור צירופי אותיות בצורה זו או', הרי הן קיצור של "אולי", וכן **ואו'**, או **שאו'**, הרי הם קיצור של "ואולי" או "שאולי", וכן המלים **נראה**, או **וכן נראה**, או **ונראה**, יבואו בדרך כלל כל אימת שאין לי בטחון בכך שכן הם הדברים לאמתה של תורה. וישפוט המתבונן בעיני שכלו, אם יישרו הדברים בעיניו אם לא, שהרי אין ברצוני או בכוחי להכריח שכך הן ודאי, אף שכן היא משאלת לבי, אלא כך כתבתי כי יצאו מלבי ורעיוני בלהט של ערגה וכסופים, שאזכה ויהא גם חלקי

בתורה הקדושה, כמובא באלשיך הקדוש (שמות פרק כז): "ואתה תצוה" וגו' "ויקחו" וגו' - והוא, כי הן אמת כי כל ישראל יש להם חלק בתורה להשכיל להיטיב ולהבין בה איש לפי שכלו.

ואמנם, סביר להניח שימצאו אי אלו טעויות, הן שגיאות כתיב והן יותר מהותיות, ולכן, אשמח לקבל הערות בונות, כדי שנזכה לתקן הגיליונות¹, ואם אמת ונכון הדבר, הרי בזאת תצא נשכר, בזכות ליבון זו החבורה, שתהא כמו מפי הגבורה.

וכמו כן נראה שכדאי לציין, כי נמצא שהבאנו בזה החיבור פסוקים אשר נמצא שוויון או דמיון מועט בתוכם, והבאנום כדי לבאר דבר מה, ואמנם היא דרך הדומה או המזכירה את המושג "גזרה שווה", וכמו לדוגמה: "וכאשר יבוא אליהו הנביא זכור לטוב, ודאי שתהא שמחה לאין שיעור, דכתיב: 'וראיתם' ושש לבכם (ישעיהו סו, יד), וכתבי: כי עין בעין 'יראו' בשוב יי ציון (ישעיהו נב, ח)". ונראה שצריך להבהיר! שודאי אין זו "גזרה שווה" כלל! אלא מעין סגנון כתיבה, המזכיר מעט את לשון חז"ל הנזכר בתלמוד ובמדרשים, וכיון שזיכנו ה' להצטופף בבית המדרש, אזי הורגלנו מעט במטבע לשון חכמים, ואולם ידוע ומפורסם הוא הדבר הנזכר בגמ' (בבלי פסחים סו): דאין אדם דן גזירה שווה מעצמו, אלא קל וחומר².

1. ואמנם בקשת השלמות לעיתים היא לרועץ, וגורמת לעכב את האדם מלהמשיך ולהתקדם, ולכן שלא יוכל לפרות ביצירתו. ובפרט בדברי תורה שהינם 'פרין ורבין' כמובא בגמ' (בבלי חגיגה ג): תלמוד לומר נטועים, מה נטיעה זו פרה ורבה - אף דברי תורה 'פרין ורבין'. ונובעים 'כמעין המתגבר', כנזכר בדברי האלשיך הקדוש (שיר השירים פרק ה): ואילו חיה איש אלף שנים פעמים, לא יגיע עד אחד מני אלף בחכמתה, וכל יום ויום שיעסוק בה יתוספו לו בה חידושים אין מספר 'כמעין המתגבר'.

ולכן, ככל שנעייין בדברי התורה ונחזור לעיין ולהתבונן בהם, הרי יתחדשו בהם דברים בבחינת 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים', וכנזכר בדברי ר' צדוק הכהן מלובלין (פרי צדיק דברים מוצאי יום הכפורים): שזהו כח ההתחדשות התורה שבעל פה שנתחדש בכל יום בנפשות ישראל בכל אחד לפי בחינת נפשו. וכן נזכר באמרי אמת (שמות בא): 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים', איתא (זוה"ק ח"ב קג א): אל אחר אסתרס וכו', ולא עביד פירין, אבל בתורה יש תמיד התחדשות והיא כמעין הנובע.

ואמנם, צריך לדייק ולחקור הדברים היטב לפני הוצאתם לאור, אבל נראה שאין צורך להתעקש בדרך שהיא כמעט כפייטית, לכך שיהיו הדברים חפים מטעות. ואמנם, השתדלנו מאוד שיצא דבר מתוקן מתחת ידינו, אך צריך לידע ולזכור! כי אין מציאות שיהא דבר מושלם! ובפרט על ידי אדם שאינו מושלם! ולכן, או' זכות הרבים היא להורות, שיואלו שלוח הערות בונות, ובבא "עת בית ה' להבנות", נזכה לתקן את כלל החסרונות.

2. ואכן מצינו באחרונים שהשתמשו בסגנון כתיבה זה, וכפי שכנזכר בספר 'אוצרות חיים' לר' יוסף חיים (תלמוד תורה עמוד ריח): וזה המתרפה מדברי תורה שאינו לומד בכולם, אין בו כח הוא, הארת שם הוי"ה ברוך הוא לעמוד בעת צרה, דכתיב (תהלים לד, כק): "רבות רעות צדיק ומכולם יצילנו ה'", וכתוב

וכן נמצא בחיבור שהעתקנו דבר מהמקורות או בשם רבותינו ז"ל, ופעמים שהיתה מלה אשר אינה ברורה כל כך וניתן היה להסתפק בדבר האם הוא אכן לשון המחבר, או שמא טעות דפוס היא או טעות סופר, או שהוא מטבע לשון אשר אינו שכיח כל כך בימינו, ולכן כתבנו תיבה או כמה תיבות נוספת מיד ובסמוך, בסוגריים ובכתב קטן יותר [כזה], כדי להקל את הבנת העניין. וכמו לדוגמה, כאשר הבאנו את דברי המדרש (בראשית רבה וישלח): אפשר יעקב אמתי [איש אמת] היה ומרמה בו. וכמו כן, כאשר העתקנו את דברי הגמ' (בבלי בבא קמא ג): מלמד, שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם סביביו [הצדיקים הקרובים אליו] אפילו כחוט השערה. וכן, בדברי הגר"א בספרו 'דבר אליהו' (לב א): גם האיש שאין בכוחו ללמוד בעצמו ומחזיק ביד אחרים שיוכלו ללמוד תורה, גם כן שכרו אתו [הדבר] כמו הלומד בעצמו. ושם הוספנו את תיבת 'הדבר' כדי שיתאים למטבע הלשון הרגילה בימינו, ובתקווה שלא שיבשנו. ואם כן, ימחל לנו בעל הרחמים, כי לטוב ותועלת התכווננו בדבר.

וכן צריך להעיר, כי בחרנו בעת העתקת הפסוקים, שיהיו ההזכרות של שם הוי"ה ברוך הוא, מועתקים בצורה זו יי, כי כן ראינו שמוזבא בסידורים, וכדי להימנע מריבוי של הזכרות הטעונות זהירות רבה וחשש בזיון חלילה. וגם כי נמצא חן בדבר, שהרי אות יו"ד היא התחלה וסוף של שם ה' ברוך הוא, בשילוב הוי"ה ואדנות. ואמנם, עובדה זו צריך לזכור, כאשר באים אנו לחשב את החשבון הגימטרי של הציטוטים, כמו לדוגמה כאשר הבאנו את תיבות הפסוק **על איביך** (דברים כא, י), העולה בגימ' **הלא אנכי יי** (שמות ד, יא) = 143, הרי צריך לזכור כי שם השם המוזכר בצורה זו יי נמנה 26, ולא נמנהו 20 ככתוב, שכן יי בא לסמן שהוא שם הוי"ה ברוך הוא העולה בגימ' 26.

וכן יש להצהיר! כי פרוש ותרגום המילים בארמית, הן מה שבארנו לעיתים בדברי הגמרא, והן בתרגום דברי הזוהר הקדוש, הרי הם 'תרגום חופשי', ואפשר שימצאו בהם אי דיוקים כל שהן, על אף שהשתדלנו בדבר, וכיון שאין להם מקור מדויק כשאר דברי רז"ל המובאים ומועתקים בספר במקורם, שכן חלקם הם מידע בסיסי כללי פשוט, וחלקם הם מדפוסים השכיחים בעת הזו, אשר לא נודע בהם שמות המתרגמים.

(שם כ' ב'): "יענך ה' ביום צרה". וכן כתב ר' צדוק הכהן מלובלין בספרו ('פרי צדיק' בראשית לחנוכה): והיינו דטהרה גורם שלימות חוש הריח, דכתיב (תהלים ט, י): "יראת ה' טהורה", וכתב (ישעיה א, ג): "והריחו ביראת ה'". וכן בספר 'ליקוטי מוהר"ן' (תורה ה): כי עולם שנה נפש, הן מקבלין החיות מהמצות, כמו שכתוב (תהלים ל"ג): "וכל מעשהו באמונה", וכתב (שם ק"ט): "כל מצותיך אמונה". ואמנם, לא מצאנו במקורות גזרה שווה כנ"ל, שכן נראה שאין הדבר אלא סגנון כתיבה הדומה ללשון חז"ל הנזכרת בתלמוד ובמדרשים.

ואמנם, כמובא בגמ' (בבלי חגיגה ג): אי אפשר לבית המדרש בלא חידוש, ואף על פי כן אומר, שאם לא יתקבלו הדברים על לב המעיין, אבקש מראש מחילה על כך שהטרחתיו בדברי, ואולם אבקש, אנא הטה לכף זכות, כי טוב רחש לבי וכוונה כנה הנחתני בעת כתיבת הדברים, ומתוך שחזקוני בלימוד התורה ובעבודת ה', נראה היה בעיני שיועילו גם לאחרני, ותהא זו תרומתי בחיזוק האמונה הטהורה, ומנת חלקי בצורך ללמוד על מנת ללמד. ולכן אזרתי אומץ לטרוח להעלות הדברים על הכתב. ואמנם, ככל שהתקדמתי במלאכת הכתיבה, וארא כי טוב פרי עמלה, נולדה בקרבי משאלת לב כמוסה, שאזכה ליום בו אוציאה לאורה.

ואולם נראה, שכאן הוא המקום להזכיר, שלא עלה כן על לבי בכוונה תחילה, לכתוב ספר ולהוציאו לאור, ביום כ"ו מרחשון התשע"ג, עת החלתי עלות הדברים על הכתב, שכן לדאבוני קובץ דברים שכתבתי משנת התשמ"ט ואילך אבד וכעת אינו בנמצא, ולכן אמרתי שמא יפרחו גם מזכרוני, והחלתי לקבצם בד בבד.

כי אז צורך היה בקרבי, להנחיל דבר ערכי לבני ביתי, שהרי אין מועיל יותר להורה, מדוגמא אישית שיורה, להמחיש אהבת ה' וחשיבות המורשה, על ידי כתיבת דברי תורה ופירושה.

דכתיב: **קשרם על אצבעתיך כתבם על לוח לבך** (משלי ז, ג), כי כך עלה אז ברעיוני, שיהיו הדברים בבחינת, **כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת אחריו ושמרו דרך יי לעשות צדקה ומשפט** (בראשית יח, יט).

